

Türkçe ÖĞRETEN PARAGRAF

Konu Öğreten Paragraf

Paragraf Çöz, Konuyu Kavra

Akıllı Tahta
Uygulamalı

Yazarlar

Bayram GÜNEŞ
Metin ALTAŞ
Esra ÖZCAN

8. SINIF TÜRKÇE

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Giriş Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

1. Baskı: Markaj Yayınları

2. Baskı: Giriş Yayınları

ISBN

978-625-7815-22-2

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Giriş Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Giriş Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33

WhatsApp: 0505 099 24 84

www.girisyayinlari.com

girisyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

GERÇEK, MECAZ, TERİM ANLAM	3
SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ	5
SÖZ SANATLARI	7
SÖZ GRUPLARINDA ANLAM	9
FİİLİMSİLER	11
CÜMLEDE ANLAM	13
DUYGU BELİRTEN İFADELER	15
ANLATIM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER	17
CÜMLENİN ÖGELERİ	19
YAZIM KURALLARI	21
NOKTALAMA İŞARETLERİ	25
METİN TÜRLERİ	29
FİLDE ÇATI	33
CÜMLE TÜRLERİ	35
PARÇADA ANLAM	37
ANLATIM BİÇİMLERİ	43
DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	45
HİKÂYE UNSURLARI VE ANLATICI	47
METİN KARŞILAŞTIRMA - METİNDE DİL VE ANLATIM	49
ANLATIM BOZUKLUĞU	51
GÖRSEL OKUMA	53
SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	55
CEVAP ANAHTARI	62

GİRİŞ YAYINLARI

1 Sözcükler, dilimizin en küçük anlam birimleridir. Her sözcüğün bir anlamı vardır. Sözcükleri cümle içinde kullandığımızda onların hem gerçek anlamlarından hem de dilin kullanım sahası içinde kazanmış oldukları diğer anlamlarından yararlanırız. Bazı sözcüklerin birden fazla anlamı vardır. Bu anlam çeşitliliği, kelimeleri kullanırken daha özenli olmamızı gerektirirken sözcüklerin de çok anlamlılık özelliğini ön plana çıkarır.

Yukarıdaki parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dil, büyüklü küçüklü birçok anlam biriminden oluşmaktadır.
- B) Sözcüklerin birden fazla anlamının olması, farklı yorumların önünü açabilir.
- C) Bir sözcüğü anlamak için onun sözlükteki karşılığını bilmek yeterlidir.
- D) Sözcükler zamanla kullanıma bağlı olarak anlam farklılıkları yaşayabilir.

2 Anlamlı sözcükler bir işi, hareketi, durumu, duyguyu, düşünceyi, soyut ya da somut bir varlığı ifade eder. Örneğin "geldi, okuyor, sıcak, mutluluk, kolay, elma, ülke" ifadeleri anlam sınırları belli olan kavramların karşılığıdır. "Ve, ile, için, kadar, ama, fakat, lakin, meğer, çünkü" gibi görevli sözcükler ise diğer sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kurarak bunların cümle içinde kullanılmasına yardımcı olur.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçanın yazılma amacı olabilir?

- A) Günlük hayatta sıklıkla kullanılan kalıp ifadelerin işlevini açıklamak
- B) Sözcüklerin iletişimdeki yerini ve önemini belirtmek
- C) Yakın anlamlı gibi görünen sözcüklerin anlamsal farklarına değinerek dilsel kullanımdaki yanlışların önüne geçmek
- D) Sözcüklerin tek başlarına veya söz diziminde kullanımlarına göre tanımlarını ve işlevlerini açıklamak

3 Sözcük, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan dilin, anlamlı en küçük parçasıdır. Sözcükler, temelde bir varlık, kavram ya da eylemi karşılar; zamanla anlam genişlemesine uğrayarak değişik anlamlar kazanabilir. Çoğu sözcük kullanıldıkça, tarihsel, toplumsal gelişmelerin ve bireysel özelliklerin etkisiyle anlam çerçevesini genişletmiş, çok anlamlı duruma gelmiştir. Sözcükte anlam değişmesi, anlam genişlemesi ya da mecazlaşma yoluyla zaman içinde kazandıkları değişik anlamlara çok anlamlılık denir. Anlam çerçevesinin genişleyerek çok anlamlılığın oluşmasında; kavramlar arasında benzerlik, yakınlık vb. ilgilere dayalı aktarmalar etkili olmuştur.

Yukarıdaki parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlamadan yararlanılmıştır.
- B) Örneklendirme kullanılmıştır.
- C) Tartışmacı anlatım biçiminden yararlanılmıştır.
- D) Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.

4 Kelimelerin zihinde oluşturduğu çağrışımlar onların anlamlarıdır. Herhangi bir söz dizimsel yapı içinde yer almadığında bir sözcüğün zihindeki karşılığı birden fazla olabilir. Bir kelimenin birden fazla anlama gelme özelliğine çok anlamlılık denir. Çok anlamlılık, sözcüklerin zaman içinde kullanıma bağlı olarak anlam genişlemelerine uğramaları ve benzerlik, farklılık gibi yönlerden ilk anlamından farklı anlamlar kazanmaları sonucu oluşur. Bu durum özellikle Türkçe gibi kökeni çok eski zamanlara dayanan dillerde sıkça görülür. Çünkü bir sözcüğün yeni bir anlam kazanabilmesi için onun yalnız belli kişilerce değil, toplumca söz konusu yeni anlamda kullanılması gerekir. Bu kullanım yaygınlığına erişmek için de uzun zaman gereklidir.

Yukarıdaki parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Çok anlamlılık nedir?
- B) Türkçede çok anlamlı sözcüklere ne sıklıkta rastlanır?
- C) Çok anlamlılığın oluşumunda etkili olan etmenler nelerdir?
- D) Kelimelerin asıl anlamlarını bulmak için nasıl bir yol izlenmelidir?

1 Dilde anlam yönünden birbirine eşit, yani aynı şeyleri anlatmaya yarayan sözcükler vardır. Anlamca aynı olan bu tür sözcüklere eş anlamlı (anlamdaş) sözcükler denir. (I) Örneğin “demek” ile “söylemek”, “göndermek” ve “yollamak” eş anlamlı sözcüklerdir. (II) Genel olarak bir dildeki iki ayrı sözcük tamamen aynı anlama gelmez, bu bakımdan da eş anlamlılık durumuna çok az rastlanır. (III) Eş anlamlılık, esasında farklı iki dildeki sözcüklerin cümlede birbiri yerine kullanılabilmesidir ve bu sözcükler arasında her zaman için küçük de olsa anlam farkları vardır. (IV) Eş anlamlı gibi görünen pek çok sözcüğün aralarındaki ince anlam farkları, kullanım sırasında ve deyimlerde ortaya çıkar. Örnek olarak “baş” ve “kafa” sözcüklerini ele alalım. Bunlar eş anlamlı kabul edilen sözcüklere “başında bir hâl var” deyimindeki “baş” sözcüğünü “kafa” kelimesiyle değiştiremeyeceğimiz gibi, “kafayı bulmak” deyiminde de “kafa” yerine “baş”ı koyamayız.

Yukarıdaki parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerden hangisiyle başlar?

- A) I B) II C) III D) IV

2 ve 3. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Her dilde anlamca birbirinin karşıtı olan sözcükler bulunmaktadır. Bunlar aynı anlam alanı içinde iki karşıt ucu belirtir. Günlük yaşamda, sözlü ve yazılı anlatımda bir kavramı daha iyi belirtebilmek için zıt anlamlı sözcüklerden geniş ölçüde yararlanıldığı görülmektedir. Zira zıt anlamlı sözcüklerle nesnelerin ve durumların özelliklerini daha belirgin bir biçimde ifade edilmekte, daha güçlü ve etkileyici bir anlatım sağlanmaktadır. Örneğin “gökte ararken yerde bulmak” deyiminde “gök” ile “yer” sözcükleri kullanılarak söze bir etkileycilik katılmış, “aramak” ve “bulmak” sözcüklerinin de anlam karşıtlıklarından yararlanılmıştır.

2 **Yukarıdaki parçaya göre zıt anlamlı sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Cümlelerde zıt anlamlı sözcükleri birlikte kullanmak anlatımı etkili kılar.
B) İki sözcüğün zıt anlamlı olabilmesi için aynı kavram alanına ait olmaları gerekir.
C) Zıt anlamlı sözcükler, varlıkların niteliklerini zihinde belirginleşme konusunda konuşana ve yazana yardımcı olur.
D) Zıt anlamlı sözcükler yazılarda daha çok edebî metinlerde, konuşmalarda da deyimlerde kullanılır.

3 **Yukarıdaki parçanın anlatımında;**

- ◆ Sayısal verilerden yararlanma
- ◆ Açıklayıcı anlatım
- ◆ Örneklendirme
- ◆ Tanımlama
- ◆ Karşılaştırma

yukarıdakilerin kaç tanesinden yararlanılmıştır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

4 Bir dilde anlam ve işlev bakımından farklı olmasına rağmen aynı ses değerine sahip sözcükler de vardır. Bunlara eş sesli (sesteş) sözcükler adı verilir. Yani eş seslilik, anlamları birbirinden tamamen ayrı iki veya daha çok kavramın, aynı ses birleşimiyle, aynı sözcükle dile getirilmesidir. Örneğin “Eyleme vaktini zayı / Deme kış yaz, oku yaz.” örneğinde “yaz” sözcükleri, söyleniş bakımından aynı olmakla birlikte, anlamları farklıdır.

Yukarıdaki parçayla ilgili olarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Parçanın anlatımında sözcükler genellikle gerçek anlamda kullanılmıştır.
B) Parçada destekleyici ve açıklayıcı ifadeler yer verilmiştir.
C) Parçada tanımlama ve tanık gösterme birlikte kullanılmıştır.
D) Parçanın yazılma amacı, dil bilgisine ait bir kavram hakkında okuru bilgilendirmektir.

5 (I) Diller ve kültürler arasındaki etkileşimle eş anlamlılık (anlamdaşlık) durumu ortaya çıkabilir. (II) Bir dilin söz varlığı yabancı dillerden gelen sözcüklerle zenginleşir. Yabancı dillerden alınan sözler, dilin temel sözleriyle yakın anlamlı olduğunda cümlelerde bu sözlerin yerine kullanılabilir. (III) Yani yabancı dillerden alınan öğeler dilin kendi sözcükleri yerine geçebilir. (IV) Eski Türkçe döneminde dilde “sü” sözcüğü kullanılırken sonradan Arapçadan “asker” alınmıştır. Dilimizde “üzüntü” sözcüğü varken onunla birlikte Arapçadan “elem, keder, gam”; Farsçadan da “dert” kullanılmaya başlanmıştır. Yine “kaygı” sözcüğü ile Farsça “endişe” dilimizde bir kullanım alanı bulmuştur.

Parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi çıkarılırsa anlamda bir daralma olmaz?

- A) I B) II C) III D) IV

1 Söz sanatı; yazınsal metinlerdeki sözün, anlamını güçlendirmek, sözü güzelleştirmek için başvurulan anlam ve söz oyunlarının tümüne verilen addır. Söz sanatları duruma göre anlamı, gerek anlam gerekse söz yönü ile daha parlak ve etkili hale getirmek için sözcükleri düz anlamlarının dışında kullanır. Söz sanatları edebiyatta anlatımı zenginleştirip renklendirmek, daha çarpıcı bir duruma getirmek için temelde benzetmeye dayalı anlam ve söze bağlı anlatım özelliği ve inceliği olarak tanımlanır.

Yukarıdaki parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söz sanatlarının kullanım amaçlarından değildir?

- A) Anlatımı zenginleştirmek ve renklendirmek
- B) Sözcükleri daha etkili hâle getirmek
- C) Sözün anlamını güçlendirmek
- D) Metnin inandırıcılığını artırmak

2 Söz sanatları; söze güzellikler katmak, sözün etkileyiciliğini artırmak için sanatçının elindeki gizli bir güçtür. Söz sanatları geçmişten bugüne en çok şiir dilinde kullanılmış, son zamanlarda reklam dilinde de etkili bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Söz sanatlarının çoğu görebilen ve bakabilen için sanatçının kişiliğine açılan pencerelelerdir. Bunun görülmesi için öncelikle ses ve anlama yönelik, birini diğerine tercih etmeyen veya biri için diğerini görmezden gelmeyen metinlerin birinci derecede önemli ögeler olarak görülmesi gereklidir.

Parçada söz sanatlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine değnilmemiştir?

- A) Sanatçı hakkında bilgi verdiğine
- B) En sık yararlanılan metin türlerine
- C) En etkili şekilde kullanmak için dikkat edilmesi gerekenlere
- D) Kullanımının sanatçıya katkısına

3 Gazeteci:

Edebiyatçı: İnsanoğlunun en eski ve hiç bitmeyen uğraşı dilin güzel ve etkili kullanımınıdır. İnsanın zekâsı dili kullanır ve ona şekil verir. Zekâ ile söz sanatları arasında da güçlü bir ilişki vardır. Söz sanatları, zekânın dil üzerindeki tasarrufları ve işlemleri sonucunda meydana gelirler. Söz sanatları varlıklarını dile borçluyken gelişimlerini yazar ve şairlere borçludur. Edebiyatın başlıca öğeleri olan dil, düşün ve düşünce sanatın emrinde olmuştur. Sanatçılar kullandığı dilde birtakım yaratıcılık ve dil ustalığına ihtiyaç duymuş bu da edebî sanatlarla sağlanmıştır.

Yukarıdaki diyalogda boş bırakılan yere aşağıdaki sorulardan hangisi getirilmelidir?

- A) Sizce ülkemizdeki sanatçılar edebî sanatları kullanmada ne kadar yetkinler?
- B) Söz sanatları ve insan zihninin birbiriyle yakından ilgili olduğunu söylerken tam olarak ne kastettiniz?
- C) Fazla söz sanatı kullanmanın kalıcılığın önünde bir engel olduğunu düşünenlerden misiniz?
- D) Sizce söz sanatları dönemin sanat anlayışını belirleyen midir yoksa sanat anlayışlarıyla kaderi belirlenen mi?

4 Kişileştirmek, insan dışında kalan canlı ve cansız varlıkları, duyan, hareket eden ve düşünen bir insan kişiliğinde göstermektir. Kişileştirme yapılırken benzetme, istiare gibi diğer mecaza dayalı sanatlardan da yararlanır. Benzerlik temelinde benzetme aracılığıyla dilin anlatım gücü kullanılarak varlıklar, insanların faaliyetleri ve bilinçli yaşam çerçevesinde imgelere dönüştürülür.

Yukarıdaki paragrafa verilmesi gereken en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Söz Sanatlarının İşlevleri
- B) Kişileştirme Sanatı
- C) Kişileştirme Yapılırken Dikkat Edilmesi Gerekenler
- D) Mecaza Dayalı Söz Sanatları

1 Öğrenci:

Profesör: Her dilin söz varlığı içinde atasözü, deyim, terim, kalıp sözler gibi birden çok sözcükten kurulan kalıplaşmış ögeler bulunmaktadır. Dil içinde kullanılan bu kalıplaşmış dil kullanımları, toplumdaki yaşama düzenini, dünya görüşünü, gelenek görenek ve inançlarını, toplumun önem verdiği varlık ve kavramları, kısaca toplumun maddi ve manevi kültürünü yansıtan sözlerdir. Ayrıca bu ögeler dilin iç yapısını, anlam özelliklerini de yansıtır. Bu bakımdan özellikle deyimler dilin kendine özgü bir anlatım gücünü oluşturur.

Yukarıdaki diyalogda boş bırakılan yere aşağıdaki sorulardan hangisinin getirilmesi uygundur?

- A) Toplumun gelenek, görenek ve inançlarını geçmişten günümüze taşıyan sözlere ne denir?
- B) Dilimizdeki kalıp ifadelerin oluşum süreci hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- C) Dilde kullanılan kalıp ifadelerin işlevi nedir?
- D) Atasözleri ve deyimler yalnız Türkçeye mi mahsusdur?

2

- I. Edatlar, bağlaçlar, tamlamalar ve fiilimsilerle oluşturulan söz gruplarına kalıplaşmamış söz grupları denir.
- II. Bu ifadeler, metin içerisindeki kullanımlarına göre bir kalıba sokulur ve kalıplaşmış ifadelere göre daha esneklerdir.
- III. “Kökleri ile bağları kopmuş bir gençlik onu hep korkutmuştur. Çünkü ona göre geçmişini bilmeyen bir nesil, gelecekte sağlam adımlar atamaz ve dik duramaz.” ifadesindeki altı çizili ifade kalıplaşmamış söz gruplarına örnek olarak gösterilebilir.
- IV. Kalıplaşmış ifadelerde zihinde sınırları belli tek bir anlam varken kalıplaşmamış söz gruplarında kastedilen anlamın parçaya göre değiştiği gerçeği unutulmamalıdır.
- V. “Tarihinden haberdar olmayan bir gençlik” anlamını karşılayan bu ifade, tek başına ya da farklı bir bağlamda kullanıldığında her zaman için bu anlamı karşılamaz.

Parçadaki numaralanmış ifadelerden hangi ikisinin yeri değiştirilirse parçanın anlam bütünlüğü sağlanır?

- A) I ve III
- B) II ve V
- C) III ve IV
- D) IV ve V

3

- I. Deyimler de atasözlerimiz gibi dilimizin zenginliktir. Toplum tarafından benimsenen atasözleri ve deyimler günlük konuşma dilinde ve edebî eserlerde sıklıkla kullanılır. Bu deyim ve atasözlerini hayatımızda öğüt vermek, ders çıkarmak, duygu ve düşüncelerimizi daha kolay bir şekilde anlatmak için kullanırız. Deyimlerin ilk kullanım zamanı net olarak bilinmese de ortaya çıkışlarıyla ilgili bazı öyküler anlatılır. Bu öykülerin kahramanı tanınmış kişiler ya da halktan birileri olabilir.
- II. Vaktiyle Kanuni Sultan Süleyman adamlarıyla avlanmaya çıkmış. İstanbul'dan oldukça uzaklara gitmişler. Şiddetli bir yağmura tutulmuşlar. Islanmışlar, üstelik hava da çok soğukmuş. Bir kömürcü kulübesine sığınmışlar, kendilerini tanıtmak istememişlerse de kömürcü işi anlamış. Bunlara hemen bol ateş yakmış, ısıtmış, sıcak bir şeyler ikram etmiş. Bunun üzerine Kanuni, “Şu ateş yüz altın eder doğrusu.” demiş. Gidecekleri sırada Sultan Süleyman, kömürcüye ne kadar borçları olduğunu sormuş, o da “Yüz altın ver, yeter.” demiş. Sultan bu miktarı çok bulduysa da “Belli ki bu ateş pahasıdır. Ne yapalım borç borçtur.” demiş ve parayı ödemiş.

II numaralı metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. metindeki aksine burada öyküleyici anlatımdan yararlanılmamıştır.
- B) I. metinde anlatılanlarla çelişen bir durum anlatılmıştır.
- C) I. metindeki açıklamaya örnek olabilecek bir olay anlatılmıştır.
- D) I. metinle ne konu ne de anlam yönüyle ilgilidir.

4

Atasözlerinin temel özellikleri şu şekilde ifade edilebilir: Toplumun ortak malıdır. Atalarımızın tecrübelerini aktarırlar. Uzun bir gözlem sonucu, sosyal ve toplumsal olayların yanı sıra doğa olaylarının nasıl olageldiklerini belirtirler. Genel bir hüküm ya da mutlaka uyulması gereken bir kural bildirirler. Kısa ve özlerdir. Bütün bir tümceden oluşurlar. Kalıplaşmış sözler olduklarından sözcükleri ve söz dizimi değiştirilemez. Söz sanatlarından sıkça yararlanırlar.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak;

- I. Yazar, düşüncelerini kısa cümleler hâlinde ifade etmiştir.
- II. Amaç bildiren ifadeler yer verilmiştir.
- III. Tanımlama ve benzetmelerden yararlanılmıştır.
- IV. Öznel ifadelerle oluşturulmuştur.

yukarıdakilerden hangileri söylenemez?

- A) I ve III
- B) II ve III
- C) I ve IV
- D) II, III ve IV

- 1 (I) Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan ve cümlede isim, sıfat, zarf görevinde kullanılan sözcüklere fiilimsi denir. (II) Fiilimsiler yan cümlecik kurar, ek fiil olarak yüklem olur. (III) Fiilimsi ekleri, yapım ekleri olduğu için bütün fiilimsiler türemiş yapıli sözcüklerdir. (IV) Fiilimsilerin yer aldığı cümleler yapısı bakımından tek yüklemliler arasında sayılmaz, böyle cümleler birden çok yargı içerir.

Parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I. cümlede düşünceyi geliştirme yollarından örnekendirme kullanılmıştır.
 B) II. cümle, parçanın anlam akışının sağlanabilmesi için IV. cümleyle yer değiştirmelidir.
 C) III. cümle, parçanın konusunu en geniş biçimde özetlemektedir.
 D) IV. cümlelerin virgülden sonraki kısmı, önceki kısmın gerekçesidir.

- 2 Fiil kök ya da gövdelerine belirli ekler getirilerek türetilen sözcüklere fiilimsi denir. Fiilimsiler, fiillerin dönüşmüş şekilleridir. Fiil, sığfa dönüşüyorsa sıfat-fiil; zarfa dönüşüyorsa zarf-fiil; isme dönüşüyorsa isim-fiildir. Örneğin "Ahmet ders çalışıyor." cümlesinde "çalış-" fiili kullanılmıştır. Bu fiilden fiilimsiler türetebiliriz: çalışan, çalışarak, çalışma... Bu sözcükleri, "Ders çalışan çocuklar daha başarılı olur." cümlesinde sıfat-fiil, "Çalışarak başarılı oldu." cümlesinde zarf-fiil, "Ders çalışmayı çok seviyor." cümlesinde isim-fiil olarak kullanabiliriz.

Buna göre;

- I. Fiilimsiler, dönüştükleri sözcük türü ile eskiden oldukları türün adının birleşimiyle isimlendirilir.
 II. Bir fiilden farklı türlerde fiilimsiler türetilebilir.
 III. Fiilimsiler, türce dört başlık altında incelenir.
 IV. Fiilimsiler, buldukları cümlede yargı bildiren tek öge olur.

yargılarından hangileri parçadan çıkarılabilir?

- A) I ve II
 B) I ve III
 C) II ve IV
 D) III ve IV

- 3 Fiilimsilerin isimlendirilmeleri, aldıkları eklerle cümlede kazandığı görev göz önüne alınarak yapılır. İsim-fiiller, fiil kök ya da gövdelerine "-me, -mek, -iş" eklerinden biri getirilerek oluşturulurken sıfat-fiiller, fiil kök veya gövdelerine "-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" eklerinden biri getirilerek türetilir. Sıfat-fiil eklerinin bazıları (-mez, -ar, -dik, -ecek, -miş) çekim eki olarak da kullanılabilirdiğinden burada dikkat edilmesi gereken temel nokta kelimenin türemiş yapıli olmasıdır. Zarf-fiiller ise fiil kök ya da gövdelerine "-ken, -ip, -ince, -erek, -dıkça, -meden, -eli, -diğında, -meksizin, -esiye, ...-e ...-e, ...-r ...-mez, -cesine" eklerinden biri getirilerek yapılır.

Yukarıdaki parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İş bildiren bir kelimeye "-meksizin" eki getirilerek zarf görevinde bir sözcük elde edilebilir.
 B) Sonuna "-ar" eki almış her fiil, fiil özelliğini kaybederek cümlede sıfat görevini üstlenir.
 C) Cümlede kökü fiil olan ama isim görevinde kullanılan sözcükler "-me, -mez, -iş" eklerinden birini almış olabilir.
 D) Hareket bildiren bir sözcük cümlede sıfat görevinde kullanılmışsa türetilmiş demektir.

- 4 Öğrenci:

Öğretmen: İsim-fiiller, fiillere getirilen "-ma, -ış, -mak" ekleri ile yapılır. Bu ekler büyük ünlü uyumu kuralına göre eklendiği sözcük içinde değişiklik gösterecekleri için "-ma / -me, -ış / -iş / -uş / -üş, -mak / -mek" şekillerinin de var olduğunu bilmeliyiz arkadaşlar. Fakat ezberimizde kalıcı olması için "-ma, -ış, -mak" eklerini bilmemiz yeterlidir. Bu ekler fiillere gelerek onları cümle içinde "isim" yaparlar.

Yukarıdaki diyalogda boş bırakılan yere aşağıdaki sorulardan hangisi getirilmelidir?

- A) İsim-fiiller, fiil anlamını tamamen kaybetmiş sözcükler midir?
 B) Neden ekler farklı sözcüklerle birleşirken ünlü harfleri değişir?
 C) Cümledeki fiil anlamını kaybetmiş her isim, isim-fiil mi olur?
 D) Bir cümledeki isim-fiilleri kolayca bulmak için üç ekini tespit etmemiz yeterli olur mu?

- 1 Cümle, bir yargı bildiren kelime dizisidir. Diğer bir ifadeyle, bir duyguyu, düşünceyi, yargıyı, isteği, haberi (olayı) anlatan söz dizisidir. (I) Genellikle duygu ve düşüncelerimizi başkalarına anlatırken güçlük çekeriz. (II) Neyi, niçin, nasıl dile getireceğimizi önceden tasarlayarak kuracağımız cümleler, şüphesiz her zaman anlatımda etkili olur. (III) Aslında bu sıkıntıdan kurtulmanın yolu düzgün cümle kurmaktan geçer. (IV) İyi cümle, duygu ve düşünceleri eksiksiz anlatan cümledir. (V) Bazen anlaşılmasından bazen de iyi anlatılmaktan yakını dururuz.

Yukarıdaki parçada anlatımın akışını sağlamak için hangi iki cümlenin yeri değiştirilmelidir?

- A) I ve IV B) II ve I
C) III ve IV D) V ve II

- 2 Neden-sonuç cümleleri; meydana gelen bir olay veya durumun bir nedene bağlandığı, gerekçe olarak bir sebebin ileri sürüldüğü cümlelerdir. Şöyle ki meydana gelen her olayın bir mantıklı gerekçesi vardır. Bu, cümlede belirtilmiş ise nedeni belli bir sonuç cümlesi oluşur. Bu "neden", "çok bağırarak, erken kalkmak, para harcamak, yavaş yürümek, sınıfı geçmek, geç kalmak" gibi her türlü durum veya olay olabilir. Böyle bir gerekçenin "sonucu" olarak; "sesi kısılmak, uykusu gelmek, borca girmek, otobüsü kaçırmak, bisiklet almak, işten atılmak" gibi durumlar ortaya çıkabilir. İşte bu türden, nedeni ve sonucu belli olan cümlelere "neden-sonuç cümleleri" denilmektedir.

Bu parçada neden-sonuç cümlelerinin hangi yönü vurgulanmıştır?

- A) Anlatımında genellikle nesnellikten yararlanılması
B) Biri sebep diğeri sonuç bildiren iki yargının birbirine farklı şekillerde bağlanabilmesi
C) Bir durumun ya da olayın gerçekleşmesindeki gerekçenin belirtilmesi
D) Kullanımlarının anlatıma olan katkısı

- 3 Bir cümlede belirtilen eylemin hangi hedef ile gerçekleştirildiğinin verildiği cümlelere "amaç-sonuç cümleleri" denir. Cümle içinde yerine getirilmesi istenen düşünce amaç olarak ifade edilirken bu düşünce için yapılan eylem de sonucu ifade etmektedir. Aynı zamanda amaç-sonuç cümlelerinde özne, yapılan işin yani sonucun hangi amaçla yapıldığını belirtmektedir. Amaç-sonuç cümlelerinde "diye, için, üzere, amacıyla" gibi edatlar kullanılabilir. Bu cümlelere "Hangi amaçla?" sorusu yöneltildiğinde cevap alınabilmektedir.

Yukarıdaki parçanın dil ve anlatım özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Atasözü ve deyimlerden yararlanılarak anlatım daha ilgi çekici hâle getirilmiştir.
B) Amaç bilgi vermek olduğundan açıklayıcı anlatım biçimi kullanılmıştır.
C) Nesnel nitelikte cümleler kullanılmış, kelimelerin gerçek anlamları ağırlıklı olarak tercih edilmiştir.
D) Birden fazla düşünceyi geliştirme yolu kullanılmıştır.

- 4 Bir olayın ya da durumun gerçekleşmesinin başka bir olaya ya da duruma bağlı olduğunu belirten cümleler koşul-sonuç cümleleridir. Yani herhangi bir olay veya durum yaşanacak ise bunun için mutlaka başka bir durumun da işin içinde olması gerekmektedir. Bu durum birinci cümle ve ikinci cümle olmak üzere iki farklı şekilde ele alınır. Türkçede koşul anlamı elde edebilmek için cümle içerisinde, "-se" şart eki kullanılır. Bu şart ekinin dışında aynı zamanda "ise, -ince, -dikçe, mi, ama, ve, üzere, ile, yeter ki" gibi koşul anlamı bildiren ek veya sözcükler de kullanılabilir. Böylece bir cümle içerisinde koşul belirtilir ve bu koşul neticesinde herhangi bir sonuç ortaya çıkar.

Parçaya göre;

- I. Bir sonucun oluşması için başka bir sonuca ihtiyaç duyulur.
II. Cümleye şart anlamı katan farklı yapıda birçok unsur vardır.
III. Her zaman koşul cümlelerinin ilk bölümü şart bildiren, ikinci bölümü sonuç bildiren bölümdür.
IV. Koşul cümlelerinde yargılardan ikisinin de gerçekleşmiş olması gerekir.

yukarıdakilerden hangileri koşul cümlelerinin özelliğidir?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

1 Bir kişinin herhangi bir olaydan veya yapmadığı bir işten dolayı duyduğu üzüntüyü anlatan cümlelere hayıflanma cümleleri denir. Yapılan bir hata veya yanlış sonucunda duyulan üzüntüyü belirten cümlelere de pişmanlık cümleleri denir. Bu iki cümle türü çokça karıştırılmaktadır. Hayıflanma cümleleri ile pişmanlık cümleleri arasındaki fark şu şekilde ayırt edilebilir: Hayıflanma cümlelerinde yapılmayan bir işten dolayı duyulan üzüntü anlatılırken pişmanlık cümlelerinde yapılan bir işten dolayı duyulan üzüntü söz konusudur.

Parçaya göre;

- I. Hem pişmanlık hem de hayıflanma cümlelerinde kişinin karşıdakine kırıldığını belli etme anlamı vardır.
- II. Sınava vaktinde çalışmayıp da düşük alan birinin üzüntüsü pişmanlıktır.
- III. Hayatını güzelleştirebilecek birçok fırsatı kaçırdığını fark eden birinin üzüntüsü hayıflanmadır.
- IV. Hem hayıflanma hem de pişmanlık cümlelerinde kişi geçmişteki olaylardan dolayı üzülür.

numaralandırılmış yargılardan hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve IV D) III ve IV

2 Dilimizde yer alan şaşırma kelimesi, gerek günlük hayatta gerekse sosyal medyada kullanılan sözcüklerden birisi olarak öne çıkmaktadır. Türk Dil Kurumuna göre çeşitli anlamları olan şaşırma kelimesi "Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak" anlamlarına gelmektedir. Beklenmeyen bir durum karşısında ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememe, hayrete düşme anlamı taşıyan cümlelere de şaşırma cümleleri denir.

- I. "Şaşırma" sözcüğünün yaygın kullanıldığı dil alanlarına
- II. Kelimenin tahmin edilememiş durumların gerçekleşmesiyle ortaya çıkan duyguyu ifade ederken kullanıldığına
- III. Türk Dil Kurumunun ülkemizde dil ile ilgili çalışmalarını yürüten kurum olduğuna
- IV. Kelimenin birden fazla anlamı olduğuna

Bu parçada yukarıdakilerden hangilerine değinildiği söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III D) I ve IV

3 İnsanların çoğu zaman kaçınmamızı öğütlediği bir duygu vardır: ön yargı. Çoğu kişi belki de zaman karşısındaki bekleme süresini azaltmak amacıyla ortaya çıkan bir acelecilikle olayların, durumların sonuçlarını henüz onlar sonuçlanmadan tahmin eder. Bu yalnızca olay ve durumlar için değil, kişiler için de geçerlidir. Üstelik ön yargı bazen kişinin kendisine dönük de olabilir. Örneğin erkek bir yazarın asla kadın diyaloglarını başaramayacağını düşünüyor olması, kendisine dair ön yargılı bir tutumdur. Kısacası, ön yargı cümlelerinde eylem henüz sonuçlanmadan o eylemin nasıl sonuçlanacağına dair fikir yürütülür. Bir kimseyle ilgili ön yargılarda bulunulurken genellikle o kişiye dair geçmişe dayanan bazı yaşanmışlıklardan yola çıkılarak olumlu ya da olumsuz bazı düşünceler dile getirilir.

Yukarıdaki parçaya göre aşağıdakilerden hangisi ön yargının tanımıdır?

- A) Bir olay, durum ya da kişi üzerine önceki yaşanmışlıklara dayanarak sonuçlanmamış bir durumun kesinlikle olumsuz sonuçlanacağını belirtmektir.
- B) Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı ve peşin hükümlerdir.
- C) Kişinin kendi hayatına yönelik olumlu ya da olumsuz ön görüşlerde, tahminlerde bulunmasıdır.
- D) Acelecilik nedeniyle farklı sonuçları olabilecek bir olayın seyrini istedik yönde değiştirme çabasıdır.

4 Bir şeyin iyi ya da güzel olduğunu, hoşla gittiğini, takdir gördüğünü dile getirmektir beğenme. Bu beğeni; varlık, durum, davranış, eşya vb. şeyler için olabilir. "İyi" ve "güzel" sözcükleri beğeni cümleleri içerisinde çok fazla yer alır. Beğeni cümleleri kişiden kişiye değişen duygu ve düşünceleri yani öznel yargıları içerir. Örneğin "Yazarın son romanı kusursuz bir dille yazılmış." cümlesindeki "kusursuz" sözcüğü, öznel bir yargıdır ve bahsedilen yazar ve romanı ile ilgili beğeni ifade etmektedir.

Yukarıdaki parçaya göre "beğeni cümleleri" aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilişkili değildir?

- A) Aşağı görme B) Takdir etme
C) İyi bulma D) Öznellik

- 1 Öznel cümleler bir kavramı, olayı, durumu, kişiyi ya da nesneyi kişisel görüş belirterek anlatan cümlelerdir. Kişiden kişiye değişen yargıları dile getirir ve anlam bakımından nesnel cümlenin karşıtıdır. Öznel cümlelerde anlatım “bence, bana göre” mantığına dayanır.

Yukarıdaki parçadan hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

- A) Nesnel cümleler, kişiden kişiye değişmeyen yargıları belirtir.
 B) Öznel cümlelerde farklı olay ve durumlar üzerine belirtilen yanlış ve eksik görüşler vardır.
 C) Öznel cümlelerin kapsamı kişinin kendi kişiliği, hayatı veya ilişkileriyle sınırlıdır, başkaları hakkında bir yargı bildirmez.
 D) Birden çok kişinin aynı kişisel görüş etrafında toplanması, öznel cümleleri nesnel nitelikli hâle getirebilir.

- 2 Başkasının söylediği bir sözü değiştirerek aktarmaya dolaylı anlatım denir. Bir şekilde başkasının cümlesini kendi cümlemiz hâline getirmektir. İçerik korunsa da cümle şekil olarak değişikliğe uğrar. Dolaylı anlatım cümlelerine daha çok öykü ve roman gibi yazınsal türlerde rastlanır. Dolaylı anlatımda birinden alınan bir haberin başkasına aktarılması söz konusudur. Dolaylı anlatım cümleleri “söyledi, anlattı, açıkladı” gibi yüklemli alır. Yüklemli, öğrenilen geçmiş zaman kipiyle çekimlenir. Dolaylı anlatım cümlelerinde yüklemden hemen önceki sözcük genellikle sıfat-fiildir. Cümlenin ögesi olarak da bu sözcük veya söz grubu “belirtili nesne” görevindedir. Doğrudan anlatımda ise yüklemden hemen önceki kısım “belirtisiz nesne”yi oluşturur.

Bu parçada;

- I. Karşılaştırma
 II. Benzetme
 III. Öznel tanım cümlesi
 IV. Beğeni anlamı taşıyan ifadeler

yukarıdakilerden hangilerinin kullanıldığı söylenebilir?

- A) I ve III
 B) II ve IV
 C) III ve IV
 D) I, II ve III

- 3 “Mavi en güzel renktir.” cümlesi, söyleyenin kişisel düşüncesini yansıtmaktadır. Kanıtlanması olanaksızdır. Çünkü her insanın sevdiği renk farklıdır. Bu yüzden bu cümle, öznel yargı bildiren bir cümledir. “Mavi ana renklerden biridir.” cümlesinde ise söyleyenin kişisel düşüncesine yer verilmemiştir. Bu cümledeki yargı, araştırma sonucunda ulaşılabilir ve kanıtlanabilir bir yargı olduğundan bu cümle nesnel bir cümledir.

Bu parçaya göre aşağıdaki işaretlemelerden hangileri doğrudur?

	Nesnel cümle, kişiden kişiye değişmez.	Öznel cümlenin doğruluğu ispatlanabilir.	Nesnel cümle, bilimsel niteliklidir.	Öznel cümlede fikirler araştırmalara dayandırılır.
A)	✓	✓		
B)	✓		✓	
C)		✓		✓
D)			✓	✓

- 4 “Ablam ‘Yarın hepinizi bekliyorum.’ dedi.” cümlesinde görüldüğü gibi doğrudan anlatım başkasından alınan cümlenin hiç değiştirilmeden aktarıldığı cümlelerdir. “Ablam yarın hepinizi beklediğini söyledi.” cümlesinde görüldüğü gibi dolaylı anlatım ise başkasından alınan cümlelerin aktaranın cümlesine uydurularak anlatıldığı cümlelerdir.

Yukarıdaki parçadan hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Doğrudan anlatım cümlelerinde söz aynen aktarıldığı için tırnak işareti kullanılabilir.
 B) Dolaylı anlatım cümlelerinde başkasının sözü, değişiklikler yapılarak aktarılır.
 C) Doğrudan anlatım cümleleri “dedi, söyledi, buyurdu” gibi ifadelerle kurulabilir.
 D) Dolaylı anlatım cümlelerinde söz değiştirildiği için nesnellikten ve inandırıcılıktan söz edilemez.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0505 099 24 84
www.girisayinlari.com | girisyayinlari@gmail.com

